

VILLORES

Poble valencià de l'extem Nordoest, 12 k. al NO. de Morella, a baix d'una vall a l'esq. del Bergantes (Rambla de *Villores*, *GGRV*, 45), no lluny de la ratlla d'Aragó.

Recordo la pron. *biçores* de l'enq. que hi vaig fer el 1961, en la qual tinc nota del gentilici *biçoràns* (XXVIII, 1.12), però oblidant de consignar si pronuncien el NL amb vocal tancada o oberta; crec això: cf. *Rovellòres* infra. Algunes notícies en J. Puig (*BSCC* XIV, 134). Sabem per Sarthou (*GGRV* 719) que el 1239 pertanyia a les monges de Xèrica.

MENC. ANT. 1246: «---cum Villoris» (*BSCC* xv, 128); *S. XVI: Villores* (*Memor. Muñoz, BSCC* XIV, 431). Encara que Sarthou el creu poble d'origen morisc, no figura en els censos de moriscos del S. XVI (ni en les *Rationes Decimarum* del S. XIII); 1609: *Villores*, només amb cristians vells, 36 cases i senyoria anònima (Reglà, p. 154). L'avaluació governativa de c. 1600 troba a *Villores* 43 cases (*El Arch. iv*, 386).

ETIM. Tenim només un indicatiu negatiu: no és possible relacionar-lo amb *vila* ni ll. VILLA, puix que aquest mot té *l*, no *l* en català i no és nom aragonès; i, de tota manera, no s'explicaria la terminació *-ores* en un derivat de VILLA. En *E.T.C.*, 252.70, vaig limitar-me, doncs, a suposar-lo d'origen mossàrab, però sense cap base concreta i positiva.

El que és notable i impressionant, és la semblança, quasi indentitat amb un NP femení, ben comprovat des d'antic, i també una comarca fronterera, però molt més al Nord: a Ribagorça. Enumero sense triar, les dades que en tinc, per ordre cronològic: 986: *Biloru* (Abadal, *P. i R.*, nº 316); 1015-19: «ego *Billooru* et ego Stefania» en un doc. de Benasc; i segueix: «A d(icta) *Billooru*» signant *Billohoru* (M. Duque, *Docs. Ovarra*, 72.1); 1020-35: «ego *Uilloru* --- *Uillorum* --- supranominata *Uillorum*» (id. ib., 116.1ss.); 1290: «*Billohoru*» (id. ib., 186.6).

Crida l'atenció que sigui sobrenom, com consta repetidament («supranominata», dicta), més aviat que nom formal, i que a desgrat de la term⁹ (-o, -u) sigui nom de dona. Precisament això explica la creació d'aquest nom: la dona adorable, comparada a un joell bellíssim: BELLUM AURUM.

Oro es troba com NP femení en cast. ant. (Doña Oro), en un doc. de la col·lecció Ovarra, consta «Maria de Se(n)morenç, e su entenada (ANTE NATA) --- Oro»; en un altre doc. ribagorçà (de 1018) tenim: *Orovida* com NP. És, doncs, nom de dona de caràcter exalçador, com *Bona*, *Graciosa*, *Mirosa* com 'Lluna de les llunes' (*Qamar al-Aqmâr*), i cf. especialment el cat.-oc. ant. *Aur-en-biaix* ('un or per la seva gràcia').

Envit clar a identificar-hi el nom del poble de *Villores* que pogué venir-li del d'una senyora de l'in-

dret. Versemblant puix que pertanyé al monestir de Xèrica (celebre per la pompa de les seves monges) que hi tinguessin paper fundador una o unes monges de nom BELLUM AURUM enviades per l'abadessa; i que justament per això es donés al nom d'aquest poble terminació femenina i en plural.

Vejam, però, si hi ha noms semblants, que ho corroborin o suggereixin una altra explicació. *Rovellores* (pron. *řobefçores* en un barranc o partida del terme del Bellestar (XXVII, 127.23): vindrà de *Riu-Villores*: *riu* en la variant *Re-* en què l'hem trobat en tants NLL supra: *e* canviada en *o* per influència de la *v* i *o* tònica. No haurà pres nom del del poble morellà, perquè hi, ha entremig uns 2 k. i uns quants rius i serres, però pot haver vingut directament del NP que aquí haurà mantingut la *e* de *Belloru* millor que *Villores*, on la qualitat de vileta afavoria la palatalització causada ja per la *l* següent. També en aquesta comarca veiem *Faig d'Ores*, vallada estreta afl. del riu Montlleó, te. Vistabella del Maestrat (Ga. Girona, *Seidia*, pp. 26.8), potser d'origen inconnex (AURAS? HORAS?), passat que sigui per mitjà d'un NP, car el mateix Ga. Girona anomena *Ores* la mare de la seva heroïna (p. 8.), i potser no serà mera fantasia de l'escriptor.

Segons un aficionat de Miravet, *Ablora*, en el terme d'aquest poble de l'Ebre, nom d'uns guixers, barranc, camí i Creu, 1 k. Ebre avall segons uns docs. de 1606 i 1623, i partida de *Blora*, 1606 (*Bu. S.on. Bna.*, des. 1990, pp. 406). Essent en docs. vells lleugers per un aficionat, podria ser *Blora* en tots tres (amb malentès de la prep. *a*, direcció del camí) i qui sap si és error per *Belora* o ultracorr. arab. de *Belora*, altre cas del *Belloro* estudiat.

Descartem atres etimologies en què havia pensat. Hi ha certament NLL romànics provinents de VILLULA, 'petita masia': diversos *Villole*, *Villore*, *Virle* a Toscana (Pieri, *Top. Arno*, 362). Potser també arag. *Vilobas*, a la Sierra de Guara, amb *-b-* per dissimilació? *Villola* sierra i quadrella, amb var. dissimilada *Villora*, *Billora* en el Dept. de Múrcia (a. 1266, i 1279, ed. Torres Fontes, p. 2, 147.16, 248.20), que deuen ser l'actual caserí *Villor* del te. de Múrcia. Però en tot cas per a *Villores* l'ètimon VI(L)LULA no serviria ni per la *l* ni per l'accentuació.

Altra semblança massa imperfecta amb certs NLL menors de llunyanes comarques valencianes: *Beròla* de Sollana i de Benassal i *Beroles* de Lliria, poden venir de VARIOLA dim. del nom de color VARIUS, o del pre-romà BARIA (> *Vera* Almeria): V. nota sobre aquests noms supra (misc. moss). Tampoc amb NLL cast. com *Villoria* i *Villorueta* (Salm.), *Villorojo* (Burgos), gall. *Viloira*, *Viloría*, que vindran de VILLA AUREA, però això hauria donat *-aura* en fonètica mossàrab, no *-ores*. Els que podrien venir de NP *Belloro* són el singular cognom *Billuera* propi